

ТАБЕЛА ЗА ДОСТАВЉАЊЕ КОМЕНТАРА НА ПРЕДЛОГ СТРАТЕГИЈЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ – ЗЕЛЕНА АГЕНДА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ ЗА ПЕРИОД 2024-2033

TABLE FOR COMMENTS OF THE DRAFT ENVIRONMENTAL PROTECTION STRATEGY - GREEN AGENDA FOR THE REPUBLIC OF SERBIA FOR THE PERIOD 2024-2033

Попуњену табелу је потребно послати на следећу e-mail адресу: sekretarijat@eko.gov.rs

Назив институције, привредног друштва или физичког лица: Name of institution, company or individual:	Алтернатива за безбедније хемикалије (АЛХем)
Подаци о подносиоцу: Адреса и/или e-mail и контакт телефон Applicant information: Address and/or e-mail and contact telephone	Ивице Девчића 20/1, 11030 Београд https://alhem.rs/ office@alhem.rs +381 (0) 64 815 19 19

Email address for submitting comments: sekretarijat@eko.gov.rs

Коментар, питање, мишљење Comment, question, opinion	Образложење коментара Explanation of the comments	Одговор Reply
1. 3. Постојеће стање у области животне средине и климатских промена 3.5.5. Управљање хемикалијама	Планирање мера за Стратегију ЗЖС која се односи на период 2024-2033 није сврсисходно базирати на подацима о броју хемикалија из Интегралног Регистра хемикалија за период од 2010-2016, који су приказани на Слици 3.29., с обзиром да Одељење за хемикалије располаже подацима и за последњих 5	

	<p>Предлажемо да се анализирају и <u>прикажу подаци о броју, количини и класификацији хемикалија из Интегралног регистра хемикалија</u> стављених у промет последњих пет година (2019-2023) као постојеће стање за планирање мера у наредних десет година.</p> <p>На Слици 3.29 потребно је приказати податке из Интегралног Регистра хемикалија о броју хемикалија за последњих пет година.</p> <p>За планирање мера за смањење ризика од хемикалија за будућу Стратегију и АП потребно је узети у обзир податке о стављању хемикалија на тржиште по класама опасности из Регистра хемикалија, а нарочито <u>ажуриране податке о упису супстанци које изазивају забринутост.</u></p> <p>У вези НИП за спровођење Стокхолмске конвенције потребно је урадити <u>ново ажурирање целог документа, као и акционе планове</u> за наредни период, јер су ажуриране верзије из 2015. године (које нису усвојене када је требало) застареле, с обзиром да су пројектоване до 2020. године.</p> <p>Недостаје анализа постојећег стања која се односи на <u>присуство опасних хемикалија у производима</u>, нарочито за свакодневну употребу којима су грађани свакодневно изложени.</p>	<p>година. Привредни субјекти су дужни да <u>на годишњем нивоу</u> пријављују хемикалије до марта текуће године за хемикалије стављене у промет у претходној години.</p> <p>Потребно је урадити процену да ли су прописане мере за смањење ризика од супстанци које изазивају забринутост које привредни субјекти примењују довољне за контролу ризика од ових хемикалија, па на основу тих налаза и закључака кориговати прописане мере и пратити њихову примену.</p> <p>Министарство заштите животне средине треба да од Министарства здравља и Института за јавно здравље Батут захтева Извештаје о резултатима испитивања узорака у оквиру Програма мониторинга здравствене исправности предмета опште употребе за последњих неколико година, с обзиром да нису јавно доступни (нпр. за дечје играчке од полимерног материјала), који могу садржати супстанце дефинисане прописима о забранама и ограничењима из Закона о хемикалијама.</p>	
2.	<p>3.10. Идентификовани проблеми</p> <p>У делу:</p> <p><u>Плански документи за интегрисано управљање хемикалијама нису ажурирани, што ограничава приступ до међународних донаторских фондова за решавање проблема са живом.</u></p>	<p>Остаје нејасно зашто је изгубљено толико времена за ратификацију ове конвенције, с обзиром да је Национални инвентар емисије живе за Републику Србију, као о Извештај о процени капацитета за</p>	

	<p>Акциони план</p> <p>Назив активности</p> <p>3.4.2.1. Припрема предлога и спровођење процедуре за усвајање Закона о потврђивању Минамата конвенције о живи и достављање Инструмента о ратификацији Минамата МЗЖС МСП</p> <p><u>Закон о потврђивању Закона о живи, односно ратификацију Минамата конвенције је коначно усвојила Народна Скупштина 27.11.2024.године, после 10 година од њеног потписивања.</u></p> <p>Предлажемо да се у оквиру мера и активности испланира <u>израда и подношење пројектних апликација</u> за расположива средства у оквиру ГЕФ-8 програма за решавање проблема опасног отпада са живом.</p>	<p>имплементацију Минамата конвенције урађен још 2018. године.</p> <p>С обзиром да је Србија ратификовала Протокол о тешким металима уз УНЕЦЕ Конвенцију о прекограничном загађењу ваздуха на великим удаљеностима (CRLTAP), да су већ усвојене поједине одредбе ЕУ прописа о живи, као и да постоји јасан план у Преговарачкој позицији за потпуно усаглашавање прописа у вези са живом, остаје потпуно необјашњиво оволико кашњење.</p> <p>Ратификација би требало да омогући Србији приступ међународним фондовима за санацију контаминираних локација и управљање отпадом који садржи живу, нарочито из ГЕФ фонда, што би требало да смањи снабдевање и трговину живом, као и смањење емисија и испуштања живе у животну средину.</p> <p>С обзиром да је у оквиру ГЕФ-8 програма обезбеђено 346 милиона долара за период од 2023. до 2026. године, доступних земљама потписницама Конвенције, очекујемо да ће Република Србија аплицирати за добијање гранта(ова) како бисмо решили проблем одлагања опасног отпада који садржи живу из два хлор-алкална постројења у Србији и санацију контаминираних локација.</p>	
3.	<p>5.1. Општи циљеви</p> <p>Недостаје показатељ за Општи циљ 3: <i>Унапређење квалитета животне средине смањењем загађења</i> који се</p>		

	<p>односи на <i>Посебан циљ 3.4: Превенција и контрола загађења из индустрије, интегрисано управљање хемикалијама и управљање ризиком од великих удеса који укључују опасне супстанце.</i></p>		
4.	<p>5.2. Посебни циљеви</p> <p>У складу са дефинисаном Визијом, једна од политика и мера укључује и <i>смањење коришћења опасних хемикалија</i>. Како би се жељена Визија достигла, дефинисани су и општи циљеви, од којих је и Општи циљ 3: <i>Унапређење квалитета животне средине смањењем загађења.</i></p> <p>Сматрамо да <i>Посебан циљ 3.4: Превенција и контрола загађења из индустрије, интегрисано управљање хемикалијама и управљање ризиком од великих удеса који укључују опасне супстанце не покрива део који се односи на опасне хемикалије и производе који се стављају у промет у Србији, укључујући и оне из увоза, које користе грађани, односно потрошачи и да је потребна допуна у смислу дефинисања новог посебног циља који би допринео остваривању визије смањења коришћења опасних хемикалија и производа који могу да их садрже.</i></p>		
5.	<p>Мера 3.4.2.</p> <p>У делу:</p> <p><u><i>...као и са релевантним одлукама и циљевима из глобалних стратегија из области интегрисаног управљања хемикалијама, као и са одлукама извршних тела међународних конвенција и мултилатералних споразума из ове области, а посебно са новом Стратегијом одрживог</i></u></p>	<p>На 5. Међународној конференцији о управљању хемикалијама (ICCM5) одржаној у Бону крајем септембра 2023. године, усвојен је нови глобални инструмент под називом „Глобални оквир за хемикалије - за планету без штетних последица од хемикалија и отпада”.</p> <p>Иако није правно-обавезујући документ, Глобални оквир за хемикалије представља стратешки план</p>	

	<p><u>управљања хемикалијама ЕУ - у сусрет животної средини без загађења, из 2020. године.</u></p> <p>Предлажемо да се у овом делу <u>конкретно наведе назив новог Глобалног политичког стратешког документа: „Глобални оквир за хемикалије – за планету без штетних последица од хемикалија и отпада”</u> и да се стратешки циљеви нових планских докумената ускладе са циљевима Глобалног оквира за хемикалије, као и да се Стратегијом и АП предвиде неопходна буџетска средства за реализацију постављених циљева.</p>	<p>развоја и унапређења система за безбедно управљање хемикалијама и у Републици Србији.</p>	
<p>6.</p>	<p>Мера 3.4.2.</p> <p>У делу:</p> <p><u>„као и формирање Заједничког тела за интегрисано управљање хемикалијама.</u></p> <p>Поред формирања Заједничког тела, предлажемо да се дода и <u>доношење и спровођење Интегрисаног програма управљања хемикалијама и потписивање Споразума о сарадњи.</u></p>	<p>Интегрисани приступ управљања хемикалијама у Србији и формирање Заједничког тела је прописано још 2009. године усвајањем Закона о хемикалијама, који до сада није успостављен и потписати Споразум о сарадњи, разрадити План активности и јасно одредити надлежност за надзора над одредбама закона и прописа донетих на основу њега, а нарочито за забране и ограничења.</p> <p>Желимо да нагласимо важност реализације ове мере и то у најкраћем могућем року како би се успоставила задовољавајућа сарадња и координација између свих релевантних сектора и обезбедило безбедно управљање хемикалијама кроз читав животни циклус, односно доношење и спровођење Интегрисаног програма управљања хемикалијама.</p>	
<p>7.</p>	<p>Мера 3.4.3.</p> <p>У делу:</p> <p><u>„У оквиру анализе стања тржишта хемикалија коју је спровело Министарство заштите животне средине,</u></p>	<p>Управо због чињенице да су фталати најзаступљеније супстанце које изазивају забринутост на домаћем тржишту, усвајање ограничења присуства фталата у производима до 0,1% у 2022.године од стране МЗЖС је једна од најважнијих мера заштите грађана</p>	

	<p><u>најзаступљенија група супстанци које изазивају забринутост на домаћем тржишту су фталати који се користе као омекшивачи крутих пластичних маса, пре свега на бази ПВЦ. С тим у вези, активности у оквиру ове мере усмерене су на подизање капацитета надлежних органа и индустрије (посебно произвођача и увозника ПВЦ производа) о доступним безбеднијим алтернативама..“.</u></p> <p>Предлажемо допуну: потребно је додати и активност: информисање и едукација произвођача, увозника, дистрибутера и трговаца производа од мекане ПВЦ пластике за свакодневну употребу о прописаним законским обавезама (забране/ограничења).</p>	<p>Србије. Обавезујућа примена забране стављања у промет производа за свакодневну употребу који садрже једнако или више од 0,1% четири ограничена фталата је ступила на снагу 7.јула 2023.</p> <p>Међутим, истраживање организације АЛХем које је спроведено у 2024.години, дакле годину дана после ступања забране на снагу, показало је забрињавајуће резултате (63% тестираних узорак садржавало је 4 токсична фталата у недозвољеној концентрацији). Више о резултатима можете погледати у Извештају „Мекана пластика, Груба истина 2“.</p> <p>Поред тога што се надзор над забраном не спроводи, испоставило се да није јасна ни надлежност инспекцијских органа над применом забрана и ограничења у производима за свакодневну употребу.</p>	
8.	<p>Мера 3.4.3. Подизање капацитета државних органа и индустрије за избацивање из употребе опасних хемикалија (супстанци које изазивају забринутост укључујући и POPs хемикалије) и замену безбеднијим алтернативама.</p> <p>Поред едукације индустрије, трговаца, рециклера, потребно је <u>размотрити и усвојити финансијске механизме у виду различите врсте подстицаја</u>, како би се снабдевчима помогло да што пре пређу на безбедније алтернативе. Едукација није довољна.</p> <p>Предлажемо такође правно обавезујућу примену зелених критеријума у оквиру зелених јавних набавки за већи број</p>	<p>У вези замене опасних хемикалија безбеднијим алтернативама, сматрамо да је неопходно прво урадити анализу најризичнијих хемикалија (број, количина, класа опасности, начин примене, изложеност циљне групе) у Србији на основу података из Регистра хемикалија, након чега урадити приоритизацију хемикалија узимајућу у обзир постојање и доступност безбеднијих алтернатива (процену опасности и ризика, доступност на тржишту, цену, план замене).</p> <p>Што се потрошачких производа тиче, нарочито за производе који се набављају поступком јавне набавке, потребно је размотрити и финансијске</p>	

	<p>производа и услуга, али и већу промоцију у циљу информисања наручилаца и пунуђача.</p> <p>Партнери у спровођењу: Привредна комора Србије, научно-истраживачке организације, индустрија</p> <p>Предлажемо допуну да се делу партнери у спровођењу ове мере наведу и <u>организације цивилног друштва.</u></p>	<p>механизме у виду различите врсте подстицаја што би мотивисало понуђаче да обезбеде да се на тржишту Србије нађу безбеднији производи, као што су производи са еко-ознакама, нпр. EU Ecolabel, OekoTex 100 Standard за текстилне производе, производи са FSC и PEFC серификатом, као и са домаћом еко ознаком „Пријатељ животне средине“.</p> <p>Није јасно зашто организације цивилног друштва нису препознате као партнери у спровођењу ове мере. Организација АЛХем има дугогодишње искуство у области промоције безбеднијих алтернатива за најопасније хемикалије у Србији. Неке од публикација и брошура су: Analiza alternativa za ftalate ui elektronskoj opremi; kampanja-toksicni-racun.pdf; guide safer-chemicals.pdf; Bezbednije-alternative-za-najopasnije-hemikalije.pdf; SIN-List-2.pdf; subsport_flyer.pdf</p> <p>Поред тога, тема зелених јавних набавки је и покренута од стране цивилног сектора у Србији. Више информација је доступно на АЛХем-овом порталу <i>Виртуелна база знања за Зелене</i>: Naslovna - Zelene Javne Nabavke</p>	
9.	<p>Мера 3.4.3.</p> <p>Акциони план</p> <p>Активност</p> <p>3.4.3.1. Подизање адекватних компетентности запослених у надлежном органу за управљање хемикалијама и</p>	<p>За послове у вези са спровођењем управних поступака у овој области задужено је Одељење за хемикалије при Министарству заштите животне средине. Прописани управни поступци се спроводе, али имајући у виду обим и садржај документације која се захтева овим поступцима, као и поверљивост појединих података, неопходно је наставити са унапређењем система.</p>	

	<p>биоцидним производима о процени ризика од хемикалија и процени алтернатива</p> <p>Предлажемо да се јачање административних и стручних капацитета у надлежном органу за управљање хемикалијама и биоцидним производима прошири нарочито на пословима уписа хемикалија и биоцидних производа у регистар, статистичке анализе прикупљених података, управљања биоцидним производима, израде водича и смерница за инфопулт и упутстава за инспекцијски надзор.</p>		
10.	<p>Мера 2.2.2. Интегрисање безбедног управљања хемикалијама у концепт развоја циркуларне економије</p> <p>Показатељ на нивоу мере Број спроведених обука за индустрију и рециклере о управљању хемикалијама и отпадом током њиховог животног циклуса на еколошки прихватљив начин</p> <p>Акциони план 2.2.2.2. Спровођење едукације привредних субјеката (хемијске индустрије и рециклажне индустрије) о управљању хемикалијама и отпадом током њиховог животног циклуса на еколошки прихватљив начин</p> <p>Обука привредних субјеката је неопходна, али није довољна. У циљу интегрисања безбедног управљања хемикалијама у концепт развоја циркуларне економије, <u>није довољно само спровести обуке индустрије и рециклера, већ понудити решења привреди којима може да затвори цео круг управљања</u>- од прикупљања отпада, идентификације и одвајања опасних хемикалија до транспорта и третмана опасног отпада од хемикалија. Предлог је да се <u>као посебна мера размотре финансијски механизми у виду подстицаја привредним субјектима.</u></p>	<p>На основу наших сазнања, многи рециклери су већ упознати са проблемом присуства опасних хемикалија у материјалима за рециклажу, многи од њих већ имају и ХРФ за идентификацију ПБДЕ, као и информације о технологијама издвајања. Питање је шта урадити са издвојеном опасном пластиком- да ли ће држава преузимати тај отпад или они треба да плате оператеру опасног отпада који ионако за сада само складишти тај отпад. Да ли ће држава дати субвенције за прикупљање тог отпада?</p> <p>У циљу превенције генерисања опасног отпада, нова ЕУ Уредба о екодизајну представља основу циркуларне економије, а за сада не постоји план (или није јавно доступан) за транспоновање ове уредбе (осим дела за енергетску ефиканост који је већ усвојен).</p>	

	<p>Што се обуке тиче, предлог је да <u>обуку треба проширити и на друге индустрије која није хемијска, а која користи хемикалије за производњу других производа.</u></p> <p>Сматрамо и да <u>недостаје мера превенције генерисања опасног отпада.</u> Правовремено транспоновање нове <u>ЕУ Уредбе о екодизајну</u> је од кључног значаја за реализацију ове мере.</p>		
11.	<p>Мера 6.1.2: Унапређење инспекцијског надзора</p> <p><i>У делу:</i> <i>Мера предвиђа анализу капацитета инспекцијских служби и јачање капацитета за спровођење инспекцијског надзора у области заштите животне средине на свим нивоима, кроз њихово опремање, обуку и подстицање превентивног рада и обуку за примену прописа у области заштите животне средине.</i></p> <p>Акциони план Активности 6.1.2.1 -6.1.2.4</p> <p>Поред наведених активности за јачање капацитета потребно је додати <u>повећање броја републичких инспектора који спроводе надзор над Законом о хемикалијама и Законом о биоцидним производима.</u></p> <p>У смислу обуке инспектора, потребно је укључити у <u>програм обуке део који се односи на узорковање за потребе лабораторијског тестирања хемикалија и производа, и обезбедити финансијска средства у буџету за узорковање и тестирање узорака.</u></p> <p>Потребно је у инспекцијске планове рада уврстити надзор над спровођењем члана 27 Закона о хемикалијама и заштити</p>	<p>На основу наших сазнања, само 5 републичких инспектора спроводе надзор над Законом о хемикалијама и Законом о биоцидним производима, што је недовољно за адекватну контролу тржишта.</p> <p>У складу са чланом 89 Закона о хемикалијама, инспектори за заштиту животне средине и санитарни инспектори могу да врше узорковање и прелиминарну контролу садржаја хемикалије и производа ради утврђивања да ли су испуњени услови за стављање у промет, односно за коришћење хемикалије и производа. Међутим, у пракси инспектори за заштиту животне средине за послове управљања хемикалија до сада нису вршили узорковање, нити постоји предвиђени буџет за ту намену.</p>	

	<p>права потрошача, као и контроле да ли се поступа у складу са забранама и ограничењима код хемикалија, односно производа за свакодневну употребу који не спадају у предмете опште употребе како их дефинише Закон о предметима опште употребе.</p>		
--	--	--	--